

da morajo sobe, iz katerih se hoče vlažnost po ti poti spraviti, na vsako vižo že okna in vrata imeti, čeravno je tudi dobro, kadar je vreme suho, okna in vrata odpreti, da jih sapa prepiše.

Kadar hiša več po plesnini ali zatuhljem zraku ne smerdi, je za prebivanje ljudem pripravna in zdrava.

Gotovo se bodo tudi večje sobe bolj osušile, če so se tudi drugi manjši deli hiše nepotrebne vlažnosti in mokrote obvarovali. Tako naj se na priliko stranišča (sekreti) pregloboke ne napravljajo; boljše je, če se tako narejajo, da se pripraven sodec va-nje postavi, v kterega se gnoj nabera in kadar je poln, z drugim nadomesti.

Nikolj naj se hlevi ne predelujejo v človeške prebivališča.

Dostikrat se pa tudi pripeti, da se enake vlažnosti hišnih prebivanj po nevednosti in zmoti drugim nepristojnostim pripisujejo, ki iz drugih uzrokov izhajajo. Na izgled nam je tako imenovana razzebljina na zidovji ali gnjiloba. Ljudje večidel mislijo, da ta napaka iz prevelike vlažnosti izhaja, utegne pa tudi od kakošne druge strani priti. Že davnej so umni možje zapazili, da v krajih, ki so blizu morja, ta napaka izhaja le od malte iz morskega peska napravljene, posebno, če se ni po previdnosti napravljala iz omenjenega peska, ki ni bil že kakega pol leta iz morja na suh in zračen kraj nanešen, da bi ga bil zrak popolnoma prepihal in presušil.

### Cesarska postava.

(Razjasnilo zastran tega, ali so postave zastran razkosovanja zemljiš zoper to, da se odkupni kapitali izplačujejo.) Neka deželna komisija za odkupovanje in uravnanje zemljišnih dolgov je poprašala: ali so postave zastran razkosovanja kmetiških zemljiš zoper to, da se odkupni dnarji izplačujejo. Slavno c. k. ministerstvo notranjih zadev je z razpisom od 24. februarja 1859 št. 33175 krajnski komisii za odkupovanje in uravnanje zemljišnih dolgov odpisalo, da postave zastran razkosovanja zemljiš niso zoper to, da se izplačujejo odkupni kapitali.

### Za domače potrebe kaj.

(Žabjih (kurjih) oči se na veke ovarovati ali znebiti.) Te oči so le otiski, ktere napravlja čevlji, ki je pretesen ali ne po nogi vložen. Kamor tiši ali vedno pritiska, tam vterdi kožo. Roditelji žabjih oči so tedaj slabi čevlji, njih dedeki slabi čevljarji, ki ne vejo škorinj prav zmeriti ali narediti, njih prededi pa so slabi kopitarji, ki ne vejo čevljarskih kopit po človeški nogi prirezovati. To so glavni krivci. Vsem se mora v okom priti. Kako? Gledaj sam, da si priskerbi tvoj čevljar za tvoje čevlje take kopita, ktere so po tvoji nogi, t. j.: 1. da so postavljene ali obrnjene tako, kakor tvoja noga. Navadno so preveč preveč k pavcu obrnjene, pri perstih pa jih ni; 2. da imajo pri perstih dovolj lesa. Navadno ga nimajo. Dovolj ga imajo, ako po njih narejene čevlje obuješ, stojé na nje gledaš in še kraj perstov saj nekaj podplata vidiš. Ga ne vidiš, ti silijo in tišijo persti čez podplat, hodijo poleg podplata skoro po usnji (ledru), bodi si gotov žabjih oči — tudi v najtanši obuvi. Kolikorkrat stopiš, ti tak čevlji perste pritisne. Ravno tako je preozek podplat in pretesen čevlji kriv, ako imaš žabje oči med persti. Jih imaš odspodej na nogi, si jim pa sam oče, ded in preded.

Vseh se ogneš in rešiš tedaj na veke:

1. ako si čevlje napraviš, kteri imajo dovolj podplata, so vložni po tvoji nogi in ne pretesni;

2. ako si omisliš za svoje čevlje, opanke — pridne rišpete (Stiefelhölzer). To pa le bo, če si njih kopito sam pripraviš po svoji nogi, ker še ni kopitarja, kteri bi vedil nogo posneti in v posnetek kopito prikrojiti; le za čevlji

ga zreže. Sam tudi najbolj veš, kje te čevlji tiši in koliko. Pripraviš pa si ga tako: Kjer ti škornja dela otiske, kjer je tedaj kopita ali usnja premalo, tam mu pribij toliko kakšnega usnja in tako, da bo dovolj veliko. Postavim kraj perstov za 2 — 3 — 4 slame debelo in po potrebi široko; kjer je žabje oko, tam nabij za gumbec več — po podobi otiske, da mu bo ročna gnezdica. Potem namoči čevlji na dotičnih krajih, potisni ali zabij prav terdno rišpete va-nj in ga pusti se na njih posušiti. Po takem se usnje razpne, si napraviš za otiske dovolj prostora in čevlji te ne bo več tišal. Si si nogi primerne rišpeta in čevlje napravil, ne obuj nikol čevlja, kteri ni bil terdno napet na tvoje rišpete — in vesele ti bodo zdrave zahvalne nožice.

Ob enem pa dozrajne otiske in žabje oči takole odpravljaj: Kopaj si noge po 2—3krat v tjednu v topli vodi ali moči saj s slinami otiske, jih z ostrim nožem sterži, pa varuj, da jih do kervavega ne raniš; — za to jih nikolj ne reži. V kratkem jih boš do zadnje pikice izlučil, in koža bo gladka ko mladega deteta.

Ravno tako odpraviš otiske izmed perstov in spod podplatov. Umnejšega, cenejšega in zdračnejšega vračitva ni za to nadlogo. Pri dorašenih samo dvoje pravih kopit za čevljarja in za se ene same pridne rišpete. Kajti noga je pozimi in poleti tista. Kolikor pozimi debelejši žoki ali onuče več nanesejo, toliko poleti noga po toploti nakipi.

### Zgodovinsko-jezikoslovne reči.

#### Kakošna boginja je bila NVTRIX AVGVSTA?

Spisal Davorin Terstenjak.

Gruter navaja v svojih bukvah (Inscript. pag. 102, primeri tudi: Muchar, Gesch. der Steierm. I. B. str. 397) napis, kteri je o njegovem času še bil na rimskem kamnu pod marburžkim mestnim farnim turnom hranjenem — „in basi campanilis“, in se je tako glasil:

NVTRICI. AVG. SACR.

PRO SALVTE MARVLLI VAL.

F... RIAE. MARVLLAE... VIII. SATERV...

Kamna dan današnji ni več, ali pod turnom se najde še rijoveč lev, simbol solnčnega boga Radogosta, in na južni strani krajsijskega poslopja še lahko vidiš Perunovo glavo, leva, ktera svoje prednje tace imata na ovnovi glavi položene. Takošno podobščino tudi še najdeš na steni tako imenovanega Čeligovega turna pri Dravi, — to so vsi rimsko-slovenski spomeniki, ktere Marburg hrani v pričevanje, da je ta kraj že za Rimljanov imel svoje prebivavce.

V celem rimskem basenstvu ni najti boginje, ktera bi se velela Nutrix. Je toraj to prestavek domače boginje. Vredno je poslušati besede v tej zadevi učenega Döllingerja, ktere piše o rimski državni veri.

„Seitdem die römische Religion sich der griechischen angeschmiegt hatte, und man in Rom, wie in Hellas arglos an die Identität der römischen und griechischen Götter glaubte, erschienen den Römern auch die Götter anderer, von ihnen beherrschten Völker, als den ihrigen nahe verwandt; die Namen nur, meinten sie, seien verschieden, im Grund zum Wesen aber seien es hier und dort dieselben Gestalten. Da sie die Götter östlicher Völker, der Syrier, Kleinasien, Aegypter, meist erst durch die Vermittlung der Griechen und unter den hellenischen Namen, welche diese ihnen bereits gegeben, kennen lernten, so fanden sie allenthalben die Bestätigung ihres Vorurtheils, und kamen schon mit dem Entschlusse, in den fremden Göttern bekannte Gestalten zu erkennen, an diese heran.“

„Sobald Cäsar den Fuss nach Gallien gesetzt hatte, war es ihm auch gewiss, dass die Gallier über die Götter ohngefähr dieselbe Meinung hätten, wie andere Völker; er



übersah oder ignorirte alles Eigenthümliche an den gal-lischen Gottheiten; sie mussten ihm Mercur, Jupiter, Mars, Minerva sein. Nicht anders machten es Tacitus, und seine Vorgänger mit dem germanischen Götterwesen, eben so ging es in Hispanien, Illyrien u. s. w. Als Naturgottheiten hatten sie freilich gewisse gemeinsame Züge, und wo sich für einen Gott gar keine griechisch-römische Parallele darbieten wollte, da half man sich leicht, indem man ihn für einen blossen Ortsgenius erklärte. Die Landesbewohner ihrerseits liessen es sich gerne gefallen, dass ihre Götter, die der Besiegten und Gehorchenden, identisch mit denen der Sieger und Gebieter sein sollten, und so erhoben sich bald in den Provinzen Tempel, in denen römische und barbarische Gottheiten, wie wenig sie ursprünglich denselben Gedanken personificiren mochten, Namen und Attribute mit einander vertauschten\*) u. s. w.“ (Glej Joh. Jos. Döllinger: Heidenthum und Judenthum str. 608, 609).

Enake misli tudi izrazuje učeni Preller v svoji izverstni rimski mitologiji.

Nutrix avgusta je bila, kakor ime pričuje, redivna boginja. Boginja reditve, življenja pa je po veri ar-janskih narodov bila: mati zemlja; tako indiška Bhā-vanī; tako gerška Demeter; tako latinske zemske boginje: Ceres, Ops, Tellus; tako nemška Nerthus in slovenska Baba in Živa. Zemska boginja ima pa za-voljo svojih različnih lastnost različne imena; tako se je tudi slovanska zemska boginja velela naravnost: Zemine = Tellus, Sisa, Ciza, lactans, Zlata Baba, ker je bila neskončno dobra darovnica živ-ljenja, — Vesna kot s cvetjem oblačivna spomladanska boginja, Dzidzilja kot krasna — jasna, od didi, svetel, ličen, — Letnica = Aestas, Ceres aestivalis, — Lada = ljubeznjiva, nježna, Prija = prijazna — v etičnem okrožji tudi boginja ljubezni.

Ako za latinsko ime Nutrix iščemo taisto pomenja-joče slovensko ime boginje, se mu prilega najbolje ime Živa, od korenike živ, odkod živiti, vivificare, nutrire, žitek, nutrimentum. Staročeski glossator Wacerad je sam primeril boginjo Živo z latinsko Ceres, Dea frumenti. Najbolji žitek pa je žito. Živa je toraj med vsemi dru-gimi bila boginja žita — živodateljna boginja — augusta nutrix. Stari Čehi so jo tudi obrazovali kot boginjo rastljin — kot lepo žensko od zgorej neoblečeno, ktera je v roki imela dve rastlini (glej: Piper „Mythol. und Symbol.“ II. 334, 335). Ženskih od zgor neoblečenih podobščin je dosti najti na rimsko-slovenskih kamnih, ktere v roki deržijo ali kroglo, podobo zemlje, (glej Muchar. „Gesch. Steierm. I. Abbild. Taf. 18“), ali pa zercalo in vedro, znamenje lepote in blagoslova (glej Muchar. Taf. X.) večkrat na vratu mladi mesec, kateri je po veri starih Slovincov posebno pospeševal ro-dovitnost zemlje, — in pa ročko.

Ročka (Krug) je v simboliki starih vér zmirom bil simbol „der Erhaltung und Ernährung“, kakor Bähr (Symbolik der Culte II, 220) razlaga, ali pa „der trei-benden Erdkraft“, kakor (Creuzer Symbolik IV, 55) razklada. Tudi prilika zakonskega blagoslova je ročka, in ker je zemska boginja pod imenom Lada, Prija, Vana itd. bila boginja ljubezni, toraj tudi za-kona. Še zdaj starašina pri slovenskih gostijah pred mlado ženo, pervlje, ko spat gré, ročko vode postavi. To šego imajo tudi Serbi (glej: Götze „Serbische Hochzeitlieder“ stran 184).

Ker, kakor smo gori čuli, so Rimljani bogove pod-jarmljenih narodov polatinčevali, gotovo pod vsakim „Jupiter optimus maximus, Apollo, Hercules“ itd. ne tiči rimsk bog, temoč pogosto tudi domači Perun, Belin, Krak, Radogost, Svetovit itd.

Döllinger v omenjeni knjigi (stran 610) dalje piše o razmeri rimske deržavne vere proti drugim nerimskim kultom: „Man war in der Regel sehr duldsam oder eigent-lich gleichgültig und unbekümmert bezüglich blosser Lehren und Meinungen auf dem religiösen Gebiete. — Solche Dul-dung oder Gleichgültigkeit fand jedoch ihre Gränzen, wo die Lehre praktisch in's Leben eingriff, den Staatsgöttern zu dienen verbot, und diesem Cultus einen eigenen Gottes-dienst entgegen stellte, oder auch, wo ein fremder Gott und Cultus sich feindlich gegen die römischen Götter verhielt, in kein verwandtschaftliches und collegiales Verhält-niss mit diesen gebracht werden konnte, der Hoheit des Jupiter Capitolinus sich nicht unterordnen wollte. In der Regel blieb daher das Religionswesen der unter-worfenen Völker unangetastet; auch in andern Ländern des Reiches durfte Jeder seine vater-ländischen Götter nach eigener Weise ver-ehren; in Rom selbst mochten die Peregrinen ihren mitgebrachten Göttern Kapellen und Al-täre errichten, und sich zu religiösen Zwecken versammeln.“ Zato najdemo spomenike, ktere so panonski Brevci Noreji in Sedato postavili na Bavarskem, in spomenik panonsko-slovenskemu Latovu posvečen v starem Juvavu, kjer so za Rimljanov keltski Boji stanovali.

Gori navedena razlaga Döllingerjeva pa tudi razjas-nuje, zakaj na rimsko-slovenskih spomenikih večidel le podobščine boga groma, Peruna, solčnih božan-stev, Radogosta, Kraka, Velesa, Belina in bo-ginje zemlje Babe, Lade, Žive itd. nahajamo. Tudi sadaj zapopadamo, zakaj kultne podobščine norensko-in panonsko-slovenskih božanstev niso enake s severno-slovanskimi; zakaj ne najdemo Svetovita četvero-glavnega, Peruna Triglava, Rugevita sedmero-glavnega, Porevita čveteroglavnega; zakaj, ako ravno vse simbole severno-slovanskih božanstev nahajamo na rimsko-slovenskih spomenikih, vendar ni viditi iz člo-večje in živalske podobe sestavljenih božanstev; zakaj Radogost nima na rimsko-slovenskih spomenikih levove glave ali Perun kozlove, temoč sta se le predstavljala v človečji podobi in imata poleg sebe svoje simbole: ali leva, ali tura, ali konja, — ker vse to bi bilo enakosti rimske deržavne vere nasproti. Le, kjer so lastnosti bo-žanstva izključivo po živalski simboliki izražene, na-hajamo razne živalske kompozicije, na primer: ozko zdru-ženi kult vode in solnea v podobi krilatega ribokonja, ali ribe s sokolovim kljunom, ali laboda z zadnjim delom končajočega se v leva ali bika s sokolovima perotoma kon-čajočega se v ribo itd.

Vtegnil mi bo kdo ugovarjati s Schwenkovimi bese-dami: „Bei den Slawen haben die symbolischen Thiere die nämliche Bedeutung, wie bei den anderen Völkern“ (Schwenk, Mythol. 7, 110), in iz tega napraviti argument proti mojim terdenjem; ali odgo-vorim mu z Welkerjem: „Die grosse Verbreitung und Uebereinstimmung vieler Thiersymbole unter einander bei vielen Völkern derselben Urabstammung muss zu den andern Gegenständen der Vergleichung, besonders der Sprachen, hinzugezogen werden (Welker „Griech. Mythologie“ str. 62). Ako zamore kdo panonsko-in norensko-slovenske božanstva: Jarmoga, Belina, Karta, Noro, Labura, Latova, Acalufo, Adrana, katerih nekteri še svoje paralele v severno-slovanski mito-logiji nahajajo, po kritičnih gramatičnih pravilih iz keltskega jezika razlagati, naj svojo srečo vardeva. Poleg tega imajo

\*) Zato je bil v Galiji Jupiter s Hesus-om, Merkur s Tentates-om, Mars s Kamul-om, Ogmios s Herkulom, Belen z Apollonom časten.



še kombinacije simbolov takošno vlastovito značajnost, da jo zastonj iščeš v okrožji rimskih ali keltskih božanstev in njihovih kulturnih predstav: Beršlena, simbola veselja, zdravja, moči v veri starih Slovincov, o ktere ga čudotvorni moči je znal še Valvazor povedati, ni nikjer najti v družbi simbolov solnca in vode, — na rimsko-slovenskih kamnih pa skorej povsod, kjer je kakošna slika solnčnega božanstva.

Božanstva solnca, bliska, groma in zemlje so vse betve enega naroda častile; — nisem pa do sadaj našel nobene podobščine na kulturnih spomenikih starega Norika in Panonije, na kateri bi bil keltski Jupiter Taranis s svojo mogočno sulico, ali bojni bog Hesus s svojo drevo posekajočo sekiro, ali Tarvos Trigaranos — v bikovi podobi — poleg sebe drevo in na svojem herbtu tri žerjave noseč obražen; — nikjer ni najti keltskega glavnega boga Cerununosa, plešastega bradatega starca z jelenovimi rogmí; nikjer ni keltskega Herkula — Ogmia v podobi starca v ustah ketino deržečega; nikjer ni keltskih zemskih boginj cerealske Ceredwen in Nehalenne. Nehalenne so Kelti posebno radi častili, in imamo še več njenih podobščin: sedečo ženo poleg sebe korpič cvetja ali sadja, tudi psa, listnato drevo, — tudi s kormilom ali na konji jahajočo, psa v krilu deržečo s plajšem ogernjeno itd. (glej Minola, „Beiträge“ str. 107); nikjer ni viditi Druida z dolgo palico, s kačjim jajcem in na nogi s Pentalfom; nikjer ni velikanskih spomenikov druidskega kulta, kakoršne nahajamo na Francozkem; — orjaških kamnatih stebrov, pečnatih ploš s dobljinami — silnih cromlehov, tako imenovanih Longans ali pierres branlantes itd.

Gotovo bi se vse takošne reči mogle najti, ako bi bili kadaj tukaj Kelti stanovitno prebivali. Tudi nobeden klasičin pisatelj ne terdi, da bi Norenci in Panoni bili Kelti, in ako Glück terdi, da je ime norenskega kralja Vocio keltsko, ker se je še v tretjem stoletju po Kristusu velel nek francozk škof Vocius, mu tudi mi staro-slovenske imena: Vocej, Vok, Voko, Vok-sa (po obliki kakor: Jar-sa, Mursa, Hnev-sa) pokažemo (glej časopis česk. Mus VI, 67. Peters, v Programu piseškega gimn. let 1857). Ako kdo kje kaj takošnega najde, naj pové; ako kdo pozna keltsko boginjo, ktere ime to pomenja, kar Nutrix-Živa, die Ernährerin, Erhalterin, Lebensspenderin, naj se oglasi!

## Jezikoslovne drobtinice.

### Na božji van.

Še dijak sem ta izrek doma dostikrat slišal, pa ga še nikolj nikjer nisem bral. Sihdob se ga spomnivši sem po njem zvedaval in od terdih Slovincov zvedil, da še kraj Pesnice, Ščavnice in spodnje štajerske Drave čerstvo živi in še ima več gnan\*). Reče se tudi: na moj van, na tvoj van itd. Postavimo: „Ne vemo kaj bi?“ „No, na božji van bomo le šli, začeli.“ — „Prosim te, pojdi, pojdi — na moj van.“ „No veš, bi ne šel — pa na tvoj van grem.“ — Kaj vse pomeni tedaj beseda: van? „Na van božji“ pomeni gotovo: v imenu božjem, pa kaj še drugega? Jeli tudi: na božje ime? ali na odobrenje, poterdenje, privoljenje božje? itd. „Na moj,“ „na tvoj van“ itd., je to: na moje, na tvoje ime? v mojem, v tvojem imenu? na moj, na tvoj račun? zá-me voljo? tebi k ljubi? Je van tudi toliko, ko pretveza? Postavimo: „Na van božje ljubezni?“ — Povejte nam to, kateri kaj bolj natanko veste ali zveste od tega.

Ravno tako sem tudi svoje dni čul reči terdo Slovenko: „Ta vinograd je obu bratu“. Gotovo še ta dvobrojni

\*) „Gnana“; — „moj gnana“ mi je tisti, ki ima z meno isto kerstno ime.

rodovnik tudi drugod sém ter tje živi. Bi ga umne ušesa od starih ljudí zaslišale in mladim spisavcom dokazale, da se ta biser ne pogubi!

Dr. J. Muršec.

## Nekoliko redkih besed iz Pohorja na Štajarskem.

Tega, teha, eine Hütte; dobra, eine wasserreiche Gegend; pen, Bergspitze; Penoje, ves po bregovji; kob, ceb, Bergrücken, mons longe extensus; Penč, Cebe, imena pohorskih kmetov; labrast in žlabrast, loquax, geschwätzig; Laber, ime pohorskega kmeta; skarb, skrab, skrob, locus gibbosus, flexuosus; Skrobot, ime pohorskega kmeta; katati, kotati, pugnare, primeri cirkvenoslov. kotora pugna; sôt, planinska pot, Sotelšek, ime pohorskega kmeta; gara, ime ovce, garje, Schafkrankheit; vertep, Grotte, tudi parma; lam, lem ulmus; Cita, Rand des Baches; Litavšek, ime pohorskega kmeta; art Felsenspitze, Artišnik, ime kmeta; mal, mel, collis; Mauc — Male, ime kmeta vitanjske fare; dunoti, schlagen, die Erde in einen Haufen zusammen werfen; namen — ramen, stark, kräftig, Namoš, ime staroteržkega kmeta, reta — kankole, ein zweispänniger Handwagen; Sôten-močen tudi sonten, Sontak, Sontič, lastne imena; bogor, tumor, Geschwulst; kassen, lästig, odiosus, kunj, collis, Gipfel; kurja ert, ime brega v laški fari.

Tukaj še pristavim besedo, ktero sem v Središči na horvatski meji čul: hahar, tortor. Kuzmič v svojem slovenskohorvatskem svetem pismu ima hohor, tortor, Peiniger, trinog; gonda, Schweinfutter okoli Selnice.

Fr. Pohorski.

## Iz potne bisage.

### Prijazni dopisi do strica Bercka Dragana v Verbovcu.

#### XIV. Pismo.

Dragi stric!

Zapustivša dragi Bled sva se s prijateljem Miloslavom podala na zapadno mejo kranjske dežele. Jaz sem samo hotel priti do Savine, in sedaj pregazujem kranjsko zemljo od njene iztočne do njene zapadne meje, od visokih Snežnikov do stermega Manharta.

Cesto iz Bleda do Manharta je že naš spoštovani gospod Levičnik popisal tako lepo, da se ne upam, ga s svojim popisom prekositi. Berite tedaj, dragi stric! njegov potopis od Ljubljane do Bele peči v „Novicah“ leta 1856; še enkrat berite in milujte svojega unučiča, da je tako srečen bil, pohajkovati po tako lepih dolinicah, gričih, homcih, jarugah, šlutah — po gladkih, zelenih livadah in po špicastem, grudastem kamenji, kraj srebrnih potočičev, in čez neprijetne jame; milujte svojega unučiča zavoljo njegove sreče, da je hodil in se vozil po jeseniški dolini, o kateri Valvazor nepravilno piše: Derselbe (Asslinger-Boden) liegt an der Sau zwischen hohem Schneegebirge, reicht von der Steinbrucken bis Mojstrana hinauf nach der Sau 3 starke Meilen weit. Hier ist's nicht, dass unterschiedliche Böden und Thäler zwischen eintreten: aber weil selbe wenig merkwürdiges begreifen und derselben ihre Beschreibung dem Leser mehr Eckels, denn Appetits und Lusts erwecken dürfte itd. Potem gré večerjat, po večerji spat, da drugi dan spet na novo začne po takošnem redu živeti. Večkrat se prijateljske družbe zberejo, in obišejo bližnje okolice — romantični Bohinj, veličastveni slap Peričnik, nekteri plazijo, kateri so bolji junaci, na visoki Stol itd.

Najpervlje, ko čez breg iz Bleda na poštno cesto, ktera derži čez Koren na Koroško, prideš, je koroška Bela ali v „Amtssprache“ Karner-Vellach. Slovenci so reke radi imenovali po vodini barvi, zato imamo tudi reko: Černo. Nemški „touristi“, ko bodo brali na srejski tabli